

שיחת מו"ר ראש הישיבה

הרה"ג **הרב יעקב שפירא** שליט"א

פרשת אמור

שנה ארבע-עשרה תשפ"ג

קדושת הכהנים

בתחילת הפרשה כתוב (ויקרא כ"א, א') "אמור אל הכהנים בני אהרן, ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו". התורה מתייחסת לכהנים בכינוי שלא נמצא במקומות אחרים, "הכהנים בני אהרון". הרמב"ן שואל מה המשמעות של הכינוי הכפול הזה, כי לכאורה מספיק לומר "כהנים", ומובן מאליו שהכהנים הם בני אהרון, ובני אהרון הם הכהנים.

לכן מחדש הרמב"ן שיש שתי בחינות בקדושת הכהנים. לכל כהן יש קדושה שהוא מקבל מכוח אבותיו, מכוח העובדה שהוא חלק מ'בני אהרון', ובנוסף על כך יש לו קדושה עצמית בתור כהן. אע"פ שיש 'סגולה' שעוברת בתורשה מאהרון לבניו, צריך גם 'בחירה' עצמית בכל כהן[1]. והתורה מדגישה שאיסור טומאת מת חל רק על מי שיש לו קדושת כהונה עצמית וראוי להיקרא 'כהן', ולא על כל מי שנכלל ב'בני אהרון'. החידוש הזה נצרך, כיוון שלפעמים יש משמעות גם לסגולה בפני עצמה. למשל, כהן שנולד מאישה פסולה לכהונה, נחשב חלל ואסור לו לעבוד במקדש, מכיוון שקדושתו העצמית נפגמה; ואף על פי כן כתוב (תרומות פ"ח מ"א; קידושין ס"ו, ב) שכהן שעבד במקדש ונודע שהוא חלל – עבודתו כשרה בדיעבד, מכיוון שעדיין יש לו קדושה כלשהי מאבותיו..

דוגמה נוספת לחשיבות הסגולה, במשנה בנזיר (פרק ז', משנה א') מובאת מחלוקת בין רבי אליעזר לחכמים, מה היחס בין קדושת כהן לקדושת נזיר: "כהן גדול ונזיר שהיו מהלכים בדרך ומצאו מת מצוה, רבי אליעזר אומר: יטמא כהן גדול ואל יטמא נזיר, וחכמים אומרים, יטמא נזיר ואל יטמא כהן הדיוט". כלומר, לפי ר"א נזיר עדיף אפילו מכהן גדול, ולפי חכמים אפילו כהן הדיוט עדיף ממנו[2]. כנראה טעמם של חכמים הוא שכהונה היא דבר שמגיע לאדם בירושה מאבותיו, היא עוברת בתורשה, ולא בטלה לעולם אלא 'קביעא וקיימא', לעומת נזירות שאדם מקבל על עצמו מרצונו, וסופה להתבטל[3].

שריפת בת כהן

בהמשך הפסוקים כתוב: "ובת איש כהן כי תחל לזנות, את אביה היא מחללת, באש תישרף" (ויקרא כ"א, ט'). ומסביר רש"י שהיא מחללת את אביה כי אומרים עליו: ארור שזו ילד, ארור שזו גידל". לכאורה זה שייך בעוד עבירות, ולכן הגמרא בסנהדרין (נ, ב) מעלה הו"א שגם בת כהן שחיללה שבת תישרף. ואם כן צריך להבין, מדוע דווקא בזנות נאמר "את אביה היא מחללת", ולא בחילול שבת וכדומה.

ונראה לבאר על פי דברי הר"ן (דרשות הר"ן, דרוש ה'), ששאל מדוע אברהם אבינו ציווה את אליעזר "לא תיקח אישה לבני מבנות כנען" אלא ממשפחתו שבחרן, שהיו עובדי עבודה זרה? ותירץ, שאנשי כנען היו מקולקלים במידותיהם, ומידות הן דבר שעובר בתורשה ונמצא בטבעו של אדם, וקשה לאדם לשנות את טבעו. אך אמונות ודעות אינן עוברות בירושה, ואינן בטבעו של אדם. לכן, אף על פי שמשפחת לבן עבדה עבודה זרה, אברהם

---

[1] סיפרתי פעם על תלמיד חכם חשוב, שכל אחיו גם תלמידי חכמים, שכשאמא שלו נפטרה, שאלתי אותו האם זה נכון שאמא שלו קיבלה ברכה מהרב'ה מקלויזנבורג שכל בניה יהיו תלמידי חכמים. הוא אמר לי: ודאי, הסיפור נכון, אבל גם למדנו... מסגולה לבד אי אפשר להיות תלמיד חכם, היא נותנת רק את ההיכי תמצי, וצריך גם ללמוד.

[2] לכאורה לפי ר"א אפילו אם מדובר בתוך שבעת הימים שלפני יום הכיפורים, עדיף שהכהן גדול יטמא למת מצווה, למרות עוגמת הנפש שתהיה לו מכך שיפסיד את עבודת יום הכיפורים. וזה פלא גדול.

[3] הרב'ה הקודם מסטריקוב בא לרב מבריסק בערב פסח ושאל אותו, למה רק אצל נזיר יש בתורה אפשרות "ואם בפתע פתאום יפול עליו מת" (במדבר ו', ט'), ואצל כהן לא מוזכרת האפשרות שהוא יטמא פתאום? וענה, שבדברים שהתורה ציוותה, יש סייעתא דשמיא לקיים את המצווה כפי שצריך. כלומר, בכהן אין חשש שהוא יטמא פתאום, כי הוא מצווה ללא בחירתו, ויש לו סייעתא דשמיא, אבל בנזיר שמקבל את הנזירות מעצמו ללא חיוב, יש חשש שיפול ויטמא פתאום. וכך גם לנו תהיה סייעתא דשמיא שנעשה על הצד הטוב ביותר את מה שחייבים להקפיד עליו בערב פסח מצד ההלכה. אבל אם נחפש חומרות מתחת לאדמה, אולי נמצא חמץ "בפתע פתאום". ובאמת, בשונה ממה שאומרים, הרב מבריסק לא היה 'מחמיר', אלא תמיד עשה כל דבר בצד הטוב ביותר שאפשר לעשות באופן שיתאים לכל דעות הראשונים, מבלי להקל ולסמוך על דעת יחיד. כששאלו אותו למה הוא שותה מים מחוץ לסוכה, הרי כתוב על זה ברמ"א "המחמיר תבוא עליו ברכה", הוא ענה: אני לא מחמיר, אני לא חייב לעשות מה שהרמ"א מגדיר כחומרא בעלמא.

ניתן להקדיש להצלחה, רפואה, לע"נ וכדו'. לפרטים: 058-6540099

העדיף לקחת אישה משם כיוון שלא היה שם קלקול במידות שעוברות בירושה אלא רק באמונות ודעות.

לפי זה אפשר לבאר בגמרא בסנהדרין, שאם בת כהן מחללת שבת, כנראה היא לא יודעת מה זה שבת, ויש לה חיסרון רק באמונות ודעות. וכיוון שזה דבר שאינו עובר בירושה, זה לא קשור לאבא שלה, וזה לא מחלל אותו. לעומת זאת, זנות היא דבר שבמידות, ובת כהן שזינתה פוגמת באביה כי היא מעידה על חיסרון במידות, שעובר בירושה מאדם לצאצאיו.

ונטמתם בם

מסופר ששאלו פעם את הרמב"ם שאלה באמונות ודעות, והרמב"ם ענה להם: תבדקו את השוחט. לכאורה אין קשר בין השאלה לתשובה, אבל הרמב"ם רצה לומר להם שיש שאלות שאינן נובעות מחוסר הבנה, אלא ממאכלות אסורות, שגורמות ל"ונטמתם בם". אלו דברים שנטמעים בטבע האדם, וגורמים לריקבון פנימי.

לכן הגמרא אומרת בכמה מקומות (חולין ה', ב'; גיטין ז', א', ועוד) שהקב"ה לא מביא תקלה לצדיקים, והתוספות מוכיחים שכלל זה שייך רק ב'מידי דאכילה'. דווקא באיסורי אכילה הקב"ה לא מביא תקלה לצדיקים, כיוון שנאמר בהם (ויקרא י"א, מ"ג) "ונטמתם בם", ודרשו מכך חז"ל (יומא ל"ט, א') שהם מטמטמים את הנפש, ולכן הקב"ה שומר על הצדיקים שלא יכשלו בהם. לכן דווקא על פת עכו"ם נפסק (שולחן ערוך או"ח סימן תר"ג) שגם מי שלא נזהר מאכילתה כל השנה, יזהר בעשרת ימי תשובה שלא לאכול פת עכו"ם, משום שזה מטמטם את הנפש[4].

וכמו שמאכלות אסורות מטמטמים את הנפש ומטעימים טבע רע באדם, כך גם קלקול במידות עובר בירושה. וקלקולים כאלה הם מאוד מסוכנים, כיוון שקשה לשנות אותם, וכפי שכתב הר"ן, שאפילו אברהם אבינו חשש מזה ולא רצה לקחת אישה מבנות כנען. ומנגד לטומאות אלו עומדת קדושתם הנצחית של הכהנים, שעוברת גם היא מאב לבן, ואפילו קלקול כמו חללות, לא מקלקל אותה לגמרי.

קידוש השם

בתחילת הפרשה התורה עוסקת בענייני קדושת הכהונה, בהמשך היא עוסקת בקדושת הקורבנות (דיני בעלי מום וקורבנות אחרים שלא ראוי להקריב על גבי המזבח), ואחר כך מובאת פרשת המועדים. בין פרשת הקורבנות לפרשת המועדים, נמצאים שלושה פסוקים שלא ברור מה מטרתם: "ושמרתם את מצוותי ועשיתם אותם, אני ה'. ולא תחללו את שם קדשי, ונקדשתי בתוך בני ישראל, אני ה' מקדישכם. המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוהים, אני ה'".

וצריך להבין על מה מוסבים שלושת הפסוקים הללו. יש אומרים שהם המשך של ענייני קדושת הכהנים והקורבנות, והם באים לומר שבגלל הקדושה הרבה הזו שיש בעם ישראל, עלינו להיזהר יותר שלא לחלל את שם ה', אלא לקדש את שמו "בתוך בני ישראל". לעומתם, יש אומרים שזו הקדמה לעיסוק בקדושת המועדים. מכל מקום, בפסוקים האלה קיימת מצוות קידוש השם, שכוללת בתוכה את החיוב למסור את הנפש למען קידוש השם, לפחות בשלושת העבירות החמורות שנאמר עליהן "ייהרג ואל יעבור".

מסירות הנפש טבועה בעם ישראל

בעל התניא כותב (ליקוטי אמרים פרק י"ח) שאפילו האנשים הפשוטים ביותר מוסרים את נפשם על קידוש ה', ואפילו פושעי ישראל. באופן דומה יש אומרים (ראה למשל 'אמת ליעקב' לר' יעקב קמינצקי, בראשית כ"ז, מ'), שכמו שנאמר "אחד שוגג ואחד מזיד בחילול השם" (אבות פ"ד מ"ד), כל שכן שקידוש השם ג"כ שייך אפילו בשוגג, שהרי "מידה טובה מרובה ממידת פורענות" (סוטה י"א, א'). ולכן מי שגרם לקידוש השם, גם אם כלל לא התכוון לכך, קיים מצוות "ונקדשתי בתוך בני ישראל".

כשהרמב"ם מתחיל לדבר על קידוש השם, הוא פותח במילים: "כל בית ישראל מצווין על קדוש השם" (הלכות יסודי התורה פ"ה ה"א). והמפרשים, ובראשם, 'הגדול ממינסק' בספרו 'אור גדול' (קונטרס קידוש השם), שואלים מדוע דווקא בקידוש השם נקט הרמב"ם את הלשון "כל בית ישראל מצווין", ובמצוות אחרות לא התנסח במילים כאלו. יש מפרשים שהרמב"ם כתב כך, כדי לרבות קטנים, ללמד שלא צריך להיות בר מצווה כדי לקיים מצוות קידוש השם[5]. ואפשר לפרש גם, שבא לרבות אפילו פושעים ואפילו שוגגים. כי בטבע של כל אחד מישראל יש מוכנות למסור את נפשו על קידוש השם.

---

[4] היה פעם בירושלים עסקן ציבורי שהבת שלו התחתנה עם משפחה 'מחמירה', והם סיכמו ביניהם שכשיהיו שמחות משותפות, כל אחד יביא את האוכל שלו. היהודי הזה הסכים, אבל אמר להם: יש לי שאלה, הרי הגמרא אומרת שאסרו לאכול פת עכו"ם כדי שלא ניקח את בנותיהם. אבל אתם עושים הפוך – את הבת שלי אתם לוקחים, ומהאוכל שלי אתם לא רוצים לאכול..

[5] אחד מגדולי אמריקה נסע בגיל צעיר לישיבת סלבודקא בליטא, וביקש להתקבל לישיבה. אמרו לו, איך נקבל אותך, הרי אתה לפני בר מצווה. אמר להם: וכי אתם מחפשים מניין? רק מי שמחפש מניין מברר אם אתה בר מצווה או לא. על האמרה הזו בלבד קיבלו אותו.

מסירות נפש של עם ישראל למרות התגברות הקליפות

ה'אם הבנים שמחה' (פרק ראשון) מביא בשם המקובל רבי אייזיק מקאמרנא, "שהביא מספר החזיונות לרבינו חיים ויטל, ששאל לרבו האר"י ז"ל איך אמר עליו שנפשו יש לה מעלה כל כך, והרי הקטן שבדורות הראשונים היה צדיק וחסיד שהוא אינו מגיע לעקבו."

"והשיב לו האר"י ז"ל וז"ל: דע כי גדלות הנפש אינו תלויה כפי מעשה האדם הנראה לעיניים, כי בוחן ליבות וכליות השם יתברך, וכפי הזמן והדור ההוא, מעשה קטן מאוד בדור הזה שקול ככמה מצוות בדורות הראשונים, כי בדורות האלו הקליפה והרע גוברת מאד ומאוד עד אין קץ ועד אין שיעור, מה שאין כן בדורות הראשונים. ואילו הייתי אני חי באותן הדורות, היו מעשה וחכמתי נפלאות ועולה מכמה צדיקים הראשונים תנאים ואמוראים", עד כאן דברי האר"י.

וכתב על כך האדמו"ר מקאמרנא: "ומעתה תבין אחי, אם בימי מרן האר"י היה התגברות הקליפות כל כך, מה נאמר ומה נדבר בזמן הזה המר, בוודאי יש לנשק לכל מי שבשם ישראל יכונה, ולעורר עליו אהבה וחכות, כי כל מה שעושה, הכל הוא מחמת התגברות הרע ומחמת הצרות והיסורים, עד שנסתלק דעת כל אחד מהם, וכל הרשעים שבמדינה זאת, ובפרט במדינת אשכנז, נשבע אני בחיי עולם שכולם אנוסים כתינוק שנשבה לבין הנכרים. ובלי דעת ידברו, וכולם מוכנים ברגע אחת לשפוך דמם כמים על קדושת שם הגדול באהבה ובשמחה ובלב שמח במחולין ורקודין".

מסירות נפש זו ירושה מאברהם אבינו

למרות שלגויים אסור לעבוד עבודה זרה ולעשות את שאר העבירות החמורות, לא נאמרה בהם מצוות מסירות נפש "יהרג ואל יעבור", אלא רק בעם ישראל, כי רק לעם ישראל יש מסירות נפש כחלק מהטבע שלו.

תכונת מסירות הנפש ניתנה לנו בירושה מאברהם אבינו. לכן כתוב בפרקי אבות (פרק ה', משנה ב') "עשרה דורות מנח עד אברהם", ובמשנה הבאה כתוב "עשרה ניסיונות נתנסה אברהם **אבינו**". ר' חיים מוולוז'ין בפירוש 'רוח חיים' מסביר שדווקא בקשר לניסיונות מזכר הביטוי 'אבינו', כדי להדגיש שמסירות הנפש שאברהם אבינו גילה, עוברת אלינו בירושה מאב לבן, וממשיכה לאורך כל הדורות. והוא מביא לכך שתי דוגמאות: התעוררות התשוקה והחיבה לארץ ישראל, שמקורה בניסיון 'לך לך', ומסירות הנפש למען קידוש השם, שמקורה במסירות נפשו של אברהם באור כשדים.

כתוב בגמרא (ברכות ס"א, ב') שרבי עקיבא אמר בשעת מיתתו: "כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה [...] מתי יבא לידי ואקיימנו". ויש לברר, מדוע דווקא רבי עקיבא אמר את המשפט הזה, שהרי כל עם ישראל מוסרים את הנפש, ולכאורה אין משהו מיוחד ברבי עקיבא יותר מאחרים. ונראה, שכיוון שכתוב שרבי עקיבא היה בן גרים (סנהדרין צ"ו, ב', לגרסת רב ניסים גאון בברכות כ"ז, ב'), וגר שהתגייר – כקטן שנולד דמי (יבמות ס"ב, א'), הוא לא קיבל בתורשה את תכונת מסירות הנפש מאברהם אבינו. אלא רבי עקיבא עבד על מידת מסירות הנפש בעצמו, והוריש אותה לכל הצאצאים שלו, ולכן הוא אמר "כל ימי".

מסירות נפש על שאר עבירות

במסכת כתובות (י"ט, א') מובאת דעת רבי מאיר, שאם מאיימים על אדם שיהרגו אותו אם לא יחתום על עדות שקר, מוטב שייהרג ולא יחתום על עדות שקר. ולכאורה שיטתו לא מובנת, שהרי עדות שקר אינה אחת משלושת העבירות החמורות שמוסרים עליהם את הנפש, וגם לא מדובר דווקא בשעת השמד, שבה מותר למסור את הנפש. המפרשים מסבירים, שיש דרגת קדושה של חסידות, שבה מותר למסור נפש גם על עבירות קלות.

אמנם, התירוץ הזה לא פשוט, כיוון שיש מחלוקת ראשונים האם מותר לאדם להחמיר ולמסור את נפשו, גם על עבירות שאין בהם דין ייהרג ואל יעבור. לדעת הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פ"ה ה"ד) אסור למסור נפש על עבירות אחרות, ומי שעושה את זה נחשב למתאבד ושופך דמים. אבל הרמב"ן במסכת סנהדרין (פרק שמיני, במלחמות ה') חולק עליו, וכותב שמותר למסור את נפשו גם על שאר עבירות, והראיה שלו היא "פוק חזי מאי עמא דבר" – בכל הדורות מסרו את נפשם גם על עבירות אחרות, מתוך חסידות. ומסייג שם הנימוקי יוסף, שרק מי שהוא בדרגת חסיד יכול למסור את נפשו.

וכמובן, צריך להגדיר מיהו חסיד שמותר לו למסור את נפשו. המסילת ישרים (פרק י"ט) כותב שאחד מעיקרי החסידות הוא לימוד סנגוריא על הדור כולו. גם בגמרא (סנהדרין ק"י, ב') נאמר "שבקיה רבי עקיבא לחסידותיה", בגלל שרבי עקיבא היה מסנגר גדול על עם ישראל, ולכן נקרא חסיד[6]. ומכאן שחסיד הוא מי שמלמד זכות על עם ישראל.

[6] רבינו ניסים גאון כותב על זה, שיותר ממה שרבי עקיבא היה גדול בתורה, היה גדול עוד יותר בחסידות.

עם הארץ אסור לאכול בשר

לעם הארץ אסור למסור את נפשו, כי "לא עם הארץ חסיד" (אבות פ"ב מ"ה). איסור נוסף שהגמרא מטילה על עם הארץ הוא (פסחים מ"ט, ב') "עם הארץ אסור לאכול בשר". המהר"ל מסביר בבאר הגולה (באר ז'), שעם הארץ אינו בדרגה שמעל הטבע, מעל החי, ולכן אין לו זכות לאכול בשר.

וכיוון שמי שאין לו תורה הוא עם הארץ, יוצא שרק במתן תורה יצאנו מגדר עם הארץ והותר לנו לאכול בשר, ולא הספיק ההיתר שכתוב בספר בראשית. אולי זו הסיבה שבשבועות, יום קבלת התורה, אוכלים חלבי לפני סעודת יום טוב שהיא בבשר, להזכיר שרק בזכות קבלת התורה הותר לנו לאכול בשר[7].

ל"ג בעומר

יש דעות שונות על מה החגיגה בל"ג בעומר. יש אומרים שבל"ג בעומר רבי שמעון ובנו יצאו מהמערה, ויש אומרים שבל"ג בעומר רבי שמעון גילה את כל סודות התורה. בשולחן ערוך כתוב (סימן תכ"ח סעיף א') שלעולם ביום שיחול פורים, יחול גם ל"ג בעומר. זה לא סתם סימן, אלא כמו שבפורים היה גילוי של תורה, "ליהודים היתה אורה", וקיבלו את התורה שבעל פה מחדש, בל"ג בעומר גילה רשב"י חלקים נוספים בתורה, לאחר שהוא ובנו יצאו מהמערה[8].

כבר הזכרנו בעבר ש'ספירת העומר' היא לא רק מלשון מספרים, אלא גם מלשון "נופך ספיר ויהלום" (שמות כ"ח, י"ח), וכמו שנאמר במתן תורה "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר" (שם כ"ד, י'), כי הארת התורה מאירה לכל ימי הספירה שקודמים לחג מתן תורה. וידוע שההארה מתחילה כבר לפני תחילת החג, ולכן לא אומרים תחנון במנחה של ערב שבת, כי באותה שעה כבר מתחילים להופיע ניצוצות של קדושת השבת.

ספירת העומר מלשון סיפור

יש כמה דעות בראשונים מה המשמעות של ספירת העומר. לדעת החינוך (מצווה ש"ו) והרמב"ן ספירת העומר היא הכנה לחג השבועות, ספירה כמה ימים נותרו. אך לפי זה קשה, מדוע אנחנו סופרים את הימים שעברו ולא את הימים שנותרו עד חג השבועות.

התשובה היא שיש משמעות נוספת למושג 'ספירת העומר', ספירה שהיא מלשון סיפור, סיפור יציאת מצרים. כלומר, עיקר הספירה אינו הכנה לחג השבועות, אלא התקדמות מתוך חג הפסח, שבו אירע סיפור יצירת עם ישראל. כתוב "שלח עמי ויעבדוני", והכוונה היא שרק על ידי שישלח אותם, הם יקראו עם ישראל. ומכאן שביציאת מצרים נוצר עם ישראל, ורק לאחר מכן ניתנה לנו התורה. לכן אומרים "אשר בחר בנו מכל העמים", ורק אחר כך "ונתן לנו את תורתו".

ישראל קודמים לתורה

יש על העניין הזה דיון בחז"ל, האם ישראל קדמו לתורה או לא. בתנא דבי אליהו (פרק י"ד) כתוב שאליהו הנביא בעצמו התלבט בזה, ואמר "שני דברים יש בעולם, ואני אוהבם בלבבי אהבה גמורה, ואלו הן: תורה וישראל, אבל איני יודע איזה מהם קודם", והמסקנה שם היא שישראל קודמים. בקהלת רבה (פרק א') יש לזה ביטוי יותר חזק, רשב"י אומר שם שהתורה נבראה **בשביל** ישראל, ולכן ישראל קודמים[9].

לכן אנחנו לא אומרים שחג השבועות הוא זכר למתן תורה, אלא 'זכר ליציאת מצרים', כי הכל נובע מיציאת מצרים, ששם עם ישראל התגלה כעם. ולכן אנחנו סופרים מחג הפסח, שבו נוצר עם ישראל שקדם לתורה, וזה היסוד שממנו נובעת קבלת התורה בשבועות, כי התורה ניתנה לנו רק בגלל שאנחנו עם ישראל.

כתוב שכמשה עלה למרום להוריד את התורה, המלאכים התנגדו, ואז משה ענה להם שאין להם את כח הבחירה, וכל מה שהם עושים זה רק לפי ההכרח והציווי, וע"כ לא שייכת להם התורה. ורק על עם ישראל נאמר "אשר בחר בנו", ונטע בנו את כוח הבחירה, ולכן התורה שייכת אלינו. ובספירת העומר אנחנו מדגישים את נקודת השייכות בינינו לבין התורה, שאמנם יש גם עניין של התקדשות והיטהרות לקראת קבלת התורה, אבל העיקר הוא, זכר ליצירת עם ישראל ביציאת מצרים, לקראת מתן תורה שיבוא עלינו בעזרת ה'.

שבת שלום

---

[7] מי שנולד לו בן חייב לעשות סעודת מצווה, ולכתחילה צריך סעודה עם בשר, אבל בדיעבד גם דגים נחשבים בשר. (היה רב אחד שאמר למישהו, אם אתה רוצה שהבן שלך יהיה חלבי, תעשה סעודה כזו.)

8 כתוב בגמרא (שבת ל"ג, ב') שאליהו הנביא בא לבשר להם על ביטול הגזירה, ועמד על פתח המערה. העמידה שלו על הפתח אינה במקרה, אלא אליהו תמיד עומד בפתח. בליל הסדר הוא עומד בפתח הבית, וגם בגמרא בברכות (ג', א') מובא שאליהו חיכה לרבי יוסי בפתח החורבה. המשמעות היא שאליהו נמצא תמיד בין שני העולמות, העולם שלנו והעולם העליון. ועוד מישהו חכם מהישיבה אמר לי שיש סיבה נוספת למה אליהו לא נכנס לרשב"י לבשר לו שהקיסר מת והתבטלה הגזירה, כי לא מדברים פוליטיקה בבית המדרש..

9 אמנם, רק מי שאוהב את התורה יכול לטעון שישראל קודמים לתורה. אדם לא יכול לנופף באהבת ישראל אם חסרה לו האהבה השנייה, אהבת התורה.